

13. trin – Værløse

Indledning

En væsentlig del af præsters forberedelse til søndagens gudstjeneste og prædiken er at læse vejledninger til teksterne og orientere sig i prædikenværker af andre, af og til ganske kendte, prædikanter. Det er inspirerende og tankevækkende at genlæse hvad Grundtvig, PG Lindhardt, Regin Prenter i sin tid har talt over søndagens læsninger.

I dag, hvor teksten er den vel nok kendteste af lignelser – nemlig den om Den barmhjertige samaritaner – da brillerer mange af prædikensamlingerne ved sit fravær af prædikener. Det er som om 13. søndag efter trinitatis de ulige år er faldet ud af flere samlinger. Og det kan man ikke fortænke dem i, for hvem prædiker holdbart om en lignelse, der måske har sagt det hele af sig selv? Men kun måske, for for mig at se bærer lignelsen nemlig den risiko, at vi på forhånd tror vi har forstået budskabet om uindskrænket næstekærlighed og så er den potte ude. Men en prædiken skal gerne kaste nyt lys, så man får nyt syn. Og derfor må der prædikes, så vi for øjnene op for noget måske uset i den gamle tekst.

Læsning - Dette hellige evangelium skriver evangelisten Lukas:

Så vendte Jesus sig til disciplene og sagde til dem alene: »Salige er de øjne, som ser det, I ser. For jeg siger jer: Mange profeter og konger har ønsket at se det, I ser, og fik det ikke at se, og at høre det, I hører, og fik det ikke at høre.«

Da rejste en lovkyndig sig og ville sætte Jesus på prøve og spurgte ham: »Mester, hvad skal jeg gøre for at arve evigt liv?« Han sagde til ham: »Hvad står der i loven? Hvad læser du dér?« Manden svarede: »Du skal elske Herren din Gud af hele dit hjerte og af hele din sjæl og af hele din styrke og af hele dit sind, og din næste som dig selv.« Jesus sagde: »Du har svaret rigtigt. Gør det, så skal du leve.« Men han ville retfærdiggøre sig selv og spurgte Jesus: »Hvem er så min næste?« Jesus svarede og sagde: »En mand var på vej fra Jerusalem ned til Jeriko og faldt i hænderne på røvere. De trak tøjet af ham og slog ham, så gik de og lod ham ligge halvdød. Tilfældigvis kom en præst den samme vej; han så manden, men gik forbi. Det samme gjorde en levit, der kom til stedet; også han så ham og gik forbi. Men en samaritaner, som var på rejse, kom hen til ham, og han fik medynk med ham, da han så ham. Han gik hen og hældte olie og vin i hans sår og forbandt dem, løftede ham op på sit ridedyr og bragte ham til et herberg og sørgede for ham. Næste dag tog han to denarer frem, gav værten dem og sagde: Sørg for ham, og hvad mere du lægger ud, vil jeg betale dig, når jeg kommer tilbage. Hvem af disse tre synes du var en næste for ham, der faldt i røvernes hænder?« Den lovkyndige svarede: »Han, som viste ham barmhjertighed.« Og Jesus sagde: »Gå du hen og gør ligeså!« *Lukasevangeliet 10,23-37*

Prædiken

Så I det? Eller så vi kun at lignelsen her plejer at blive brugt til at skubbe folk i retning af total næstekærlighed. Altså næsten forstået som den, vi skal vise kærlighed. Historien er imidlertid langt dybere end blot at mane til gerning – og dermed gerningsretfærdighed, ved hvilket Kristus så var død til ingen nytte, for at bruges Paulus' ord. For hvis vi alligevel selv skulle gøre noget, for at opnå egen frelse, hvad betydning har det så at Guds søn blev født og døde midt i blandt os. Teksten i dag vil lige det modsat, af hvad vi som regel læser ved første øjekast. For normalt ser vi, at vi skal ud og gøre alt muligt – hvad også er godt og rigtigt, men bare ikke pointen.

For; se det er jo ganske ligetil. Der er to aktører i denne lignelse; en forslået og en frelser, og så også lige dem, der *kunne* frelse, men ikke *gør* det. Men det er bare positioner inden for det samme udfaldsrum. Så vi har med to skikkelser at *gøre*; og vi kender dem begge fra vores eget liv, ja vi kender dem fra indersiden af vores eget liv, for af og til ligger vi i grøften og er udsatte og forarmede, og andre gange er vi den, der rækker hånden frem og får et nedslået menneske på fode igen. Som så ofte før, bor begge bibelskikkelser i os.

Men noget grundlæggende er på færde. Nemlig hvad er grunden til, at de to teologisk kyndige går forbi den nødstedte, og at den fremmede, den forkerte, den hvis tro adskiller sig fra det korrekte – altså samaritaneren – at han *gør* det gode? Hvad er grunden til, at teksten insisterer på at fordelingen af frelseshandlingen er sådan? At dem, der burde vide, hvad er ret at *gøre* ift moselovens krav om at hjælpe den forslåede, præsten og levitten, bare går forbi, og den, der ikke burde kende til loven om at række den nødstedte hjælp, alligevel får medynk og *gør* det situationen kalder på? Hvad insisterer teksten på hos Lukas? Ja den fremkalder bevidsthed om at kristne ikke er *særligt* gode. Det bor ikke kun i vores trosramme at værne om det andet menneske. Det bor i mennesket selv. Tåler vi at høre det? At der ikke findes en særlig kristen etik? Ja egentlig er det vel en god ting. At også andre end de, der bekender sig til Kristus, forstår at mennesket er ukrænkeligt og har krav på at blive taget hånd om. Min påstand er at den indstilling siger noget om mennesket, fordi det siger noget om Gud, at det forholder sig sådan.

For vi må huske at Lukas er evangelist og ikke moralens vogter og *iø* er hans tekst helt på linje med læsningen fra alteret, hvor vi hørte at; *af lovgæring vil intet menneske blive retfærdigt*. Så der er mere på færde for Lukas, end bare at mane til ret opførsel. Han trækker med sit valg af skikkelser og titler; præst, levit, fremmed ugleset samaritan, han trækker det hele menneske frem; og viser os at enhver har krav på hjælp fra enhver og at enhver kan forvente hjælp fra enhver. Det er ikke nogen særlig kristen dyd at elske sin næste, som man elsker sig selv. Ja netop de ord behøver man end ikke have hørt før, end ikke bekende – det ser vi jo i præst og levit – for at *gøre* det gode. Nej, det må være noget mere alment, som hviler i mennesket, at vi hjælper, hvor der er hjælpbehov. Og hvordan kan det mon være? Ja det almene er jo, at vi har ansvar for et menneske i nød. Dertil behøves ingen Gud. Men. Lignelsen fortæller os med ukendt dybde, at NÅR nogen rækker hjælpen frem, DA er Gud på spil. Ikke kun i templet, ikke kun blandt indviede, døbtte, retfærdiggjorte lovkyndige og farisæisk indstillede hyklere. Nej det er elsket frem i mennesket, det hviler i det inderste af os – for *Vi elsker, fordi Han elskede først*. For enhver er mennesket, der er skabt i Guds billede, og deri forbundet med ham og med hinanden. Se det er Gudstro i en nøddeskal; at vi skal elske Gud af hele vores hjerte og vores næste som os selv. Spændt ud i et kærlighedsnet. Og selv når vi ikke forstår eller forventer af os selv, at det er vores sag og opgave at hjælpe, se da rammes vi og får medynk. For sådan er det med mennesket.

Men se, hvad er det så, der realiseres i den situation, den scene, som samaritaneren viser os? Det er således ikke kun, at vi kan være næste for enhver, men også at enhver kan være vores næste. Den store gensidighed. Den, der rækker ud over det enkelte øjeblik og det enkelte menneske. Mao; evigheden får mund og mæle i momentet. Gud går ind i tiden, når kærligheden få konkret, handlende udtryk. Og det vi pludselig ser er at gennem næstekærlighedens lovkrav, da bliver hver lille god gerning udtryk for den store frelsesplan, som Kristus inkarnerer. At ligesom vores små liv består af stunder, hvor vi rækker ud og rejser andre, og andre stunder, hvor vi griber en fremstrakt hånd, der rejser os, da er hele Kristi liv den ene samme fortælling. Også han, der fødes ind i menneskelivets af og til ubarmhjertige vilkår, også han finder vi forslået i livet, hånet, pisket, ja han lider døden på et kors, for så at blive rakt en guddommelig flig af himmelen og trækkes ud ad graven, mødt, favnet, helliggjort under stor opstandelse.

Vi kender til næstekærlighed fra eget levet liv, når vi giver og når vi får, og vi ved og ser nu at lignelsen fortæller at det *private* har et *alment* kendetegn mellem mennesker og vi ser at det private og det almene er samlet i den evige fortælling, som Kristus skildrer den med sit liv. Hver lille fortælling spejler den store. Det er Kristus, der ligger i grøften, og det er Kristus, der frelser. Og derfor giver det mening på et helt andet plan, når vi hører at Kristus lever i mig! Vi må se på vores liv med større briller end lovgerningers, større briller end moralens. Vi må ind og forstå, at det guddommelige særligt er når vi løftes, særligt er når vi tager hjælpeløst imod andres medynk.

Og her finder vi sådan set samtidig svaret på den lovkyndiges spørgsmål; hvad skal JEG da gøre (!) for at arve evigt liv; altså være en del af Guds Rige? Du, lovkyndinge, skal forstå at du er udleveret til Gud og til din næste, dit medmenneske. Du må, som vi andre, erkende at vi ikke bare er næster, men *har* næster, der viser os barmhjertighed, for deri møder vi Guds inderste væsen. Det favnende, tilgivende, overbærende, gavmilde, givende væsen. For det er når vi får, når vi tager imod, at vi ser ind i Guds inderste vilje. Ikke – kun – når vi giver. Det er dybden under lignelsen. Det er den særligt kristnes klangbund. At det netop er dette forhold, som samaritaneren vil åbne vores øjne for. Så vi ser at *mit liv her på jorden lever jeg i troen på Guds søn, der elskede mig og gav sig selv hen for mig*. Ser at når vi elsker Gud, af hele vores sind og hjerte, så er det fordi vi ser alt han giver, og når vi ser alt han giver, ja så skal vi elske den, der giver os – næsten – og måske endda selv af og til gennem livet have kræfter til og mod på at gå ud og være næster. Men dette kun sekundært. For først må vi forstå at Guds rige kommer os i møde i andre menneskers skikkelse, når kærlighedens gerninger rækkes os. Vi er lagt i hænderne på Gud og vores næste; og vi elsker ham og dem for det. Og derfor kan vi med fynd om lidt synge; *Øjne, I er lykkelige, I, som ser Guds Søn på jord*. Vi ser ham i enhver. Næsten er ikke den vi skal elske, men den, der elsker os.

Salmer

1. 52 Du, Herre Krist
2. 306 O Helligånd, kom til os ned
3. 613 Herre, du vandr
4. 164 Øjne, I var lykkelige
Nadver – c-ritualet inkl 438 og 440
5. 414 Den mægtige finder vi ikke *Mel.: Som tørstige*
6. 697 Herre, jeg vil gerne takke